

11.1 Tekst A: Bereesjiet 25:19-23

Vertaling volgens het choemasj van Dasberg:

- 19 Dit zijn de nakomelingen van Jitschak, de zoon van Avraham; het was Avraham die Jitschak voortbracht.
- 20 Jitschak was veertig jaar toen hij zich Rivka, de dochter van Betoe'el, de Arameeër uit Padan Aram, de zuster van de Arameeër Lavan, tot vrouw nam.
- 21 Jitschak bad tot de Eeuwige terwille van zijn vrouw, want ze was onvruchtbaar, en de Eeuwige verhoorde hem zodat Rivka, zijn vrouw, zwanger werd.
- 22 Heftig bewogen de kinderen zich in haar en ze zei: 'Als het zo gaat, waarom moet ik dit dan verdragen?' en ze ging te rade bij de Eeuwige.
- 23 En de Eeuwige zei haar: 'Twee volkeren zijn in je schoot. Twee natiën zullen zodra ze uit je te voorschijn komen, uit elkander gaan, de ene natie zal machtiger zijn dan de andere en de oudste zal de jongste dienen'.

11.2 Herhalen en vertalen

Pasoek 19

De stamletters van הוֹלִידוֹ zijn י.ל.ד. en de grondbetekenis is *baren, een kind krijgen*. Het woord תּוֹלְדוֹת (nakomelingen, familiegeschiedenis) heeft dezelfde stamletters.

Pasoek 20

וְ | קָחָהּ | 1 = voorzetsel, 2 = 2e en 3e stamletter + een ת ter compensatie voor de weggevallen eerste letter bij een infinitief, 3 = bezittelijk voornaamwoord 3e persoon enkelvoud (zijn).

De שָׁרַשׁ is ל.ק.ח. met als grondbetekenis *nemen, pakken*. בְּקָחָהּ is letterlijk: *tijdens zijn nemen*, meestal vertaald met *toen hij (tot vrouw) nam*.

Pasoek 21

De stamletters van וַיַּעֲתָרְהוּ עַתְרָה. zijn וַיַּעֲתָרְהוּ. Het betekent: *hij smeekte, hij bad vurig*. וַיַּעֲתָרְהוּ heeft dezelfde stamletters.

Pasoek 22

וַיִּתְרוּצְעוּ is verleden tijd (toek tijd + omkeerwaw), 3e persoon mannelijk meervoud (zij). Vertaling: *zij bewogen heftig*.

Pasoek 23

Het woord גַּיִם is niet gevocaliseerd. קָרִי geeft aan dat je het anders moet uitspreken, namelijk als גוֹיִם.

De stamletters van יַפְרְדּוּ zijn פ.ר.ד. Je kunt aan de dagesj forte in de eerste stamletters en aan de klinkers zien dat het hier niet de grondvorm is (יַפְרֹד).

Dit is de familiegesciedenis van Jitschak de zoon van A.
Avraham verwekte Jitschak.

Jitschak was veertig jaar
toen hij nam Rivka,
de dochter van Betoe'el de Arameeër uit Padan Aram
de zus van Lavan de Arameeër
zich tot vrouw

Jitschak bad vurig tot de Eeuwige voor zijn vrouw
want ze was onvruchtbaar
De Eeuwige verhoorde hem
en Rivka, zijn vrouw, werd zwanger.

De kinderen bewogen heftig in haar buik
ze zei: als het zo moet gaan
waarom moet ik dit dan verdragen?
en ze ging de Eeuwige raadplegen.

De Eeuwige zei tegen haar: er zijn twee volkeren in je schoot
en twee volken zullen vanuit je binnenste uiteen gaan
het ene volk zal machtiger zijn dan het andere
en de oudste zal de jongste dienen

פְּסוּק יט

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם
אַבְרָהָם הוֹלִיד (י.ל.ד.) אֶת־יִצְחָק

פְּסוּק כ

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה
בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה
בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אֲרָם
אָחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי
לֹו לְאִשָּׁה

פְּסוּק כא

וַיַּעֲתֶר (ע.ת.ר.) יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ
כִּי עֲקָרָה הוּא
וַיַּעֲתֶר לוֹ ה'
וַתֵּהֵר (ה.ר.ה.) רִבְקָה אִשְׁתּוֹ

פְּסוּק כב

וַיִּתְרַצְצוּ (ר.צ.צ.) הַבְּנִים בְּקִרְבָּהּ
וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן
לָמָּה זֶה אֲנֹכִי
וַתִּלְךְ (ה.ל.ך.) לְדַרְשׁ אֶת־ה'

פְּסוּק כג

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבֶטְנְךָ
וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ (פ.ר.ד.)
וְלְאֵם מִלְאֵם יֶאֱמָן (א.מ.ץ.)
וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר

11.3 De Tora uitgelegd: tekst A

blz 8 Avraham stelde twee voorwaarden:

- 1 De toekomstige vrouw van Jitschak mocht niet uit Kena'an komen
- 2 ze moest bereid zijn naar dat land te verhuizen.

Eliëzer stelde deze extra voorwaarde:

- 3 Ze moest uit zichzelf aanbieden om de kamelen te drinken te geven.

De antwoorden variëren tussen de 100 en de 300 liter

Afhankelijk van het antwoord bij 2a: ze moest 1000 tot 3000 liter water scheppen, dus heeft ze tussen de 100 en 300 keer naar de waterbron moeten lopen.

blz 9 Als de enige mooie bloem in een veld vol waardeloos, stekelig onkruid: als de enige die goed en eerlijk bleef in een omgeving vol bedrog.

Waarom nam Jitschak haar eerst mee naar de tent van zijn moeder voordat hij met Rivka trouwde? Wat is het verband tussen de tent van Sara en het huwelijk van Jitschak en Rivka?

11.4 Grammatica: tijden en wijzen

blz 11

1	hij rustte uit	6	hoorde	11	ze zwanger was
2	heb je gedaan	7	kreeg (geen) kinderen	12	ben je gekomen
3	was	8	ik wist	13	je zult komen
4	was vol	9	schiep	14	jullie zullen zijn
5	(ik) gaf	10	zij hadden verworven	15	zal zijn

ik zal bewaken, jij (v.e.) zult bewaken, wij zullen bewaken

blz 12 In pasoek כג

Goede antwoorden:

pasoek 20: וַיְהִי hij was

pasoek 21: וַיֵּעָתֵר hij bad vurig, וַיִּשְׁמָע hij verhoorde, וַיִּהְיֶה zij werd zwanger

pasoek 22: וַיִּתְרַצְצוּ zij bewogen heftig, וַתֹּאמֶר ze zei, וַתֵּלֶךְ ze ging

pasoek 23: וַיֹּאמֶר hij zei

- 1 יוֹשֵׁב
- 2 לִצְאָת
- 3 לִצְאָת
- 4 עֹמֵד

blz 13

- 1 hoor! mannelijk enkelvoud
- 2 werkt! mannelijk meervoud
- 3 bewaakt! vrouwelijk meervoud
- 4 houd op! mannelijk enkelvoud
- 5 bewaak! vrouwelijk enkelvoud
- 6 hoort! vrouwelijk meervoud
- 7 houdt op! mannelijk meervoud
- 8 werkt! vrouwelijk enkelvoud

- 1 י.ד.ע. weet!
- 2 ה.ל.ך. ga!
- 3 נ.ת.ן. geef!
- 4 י.צ.א. vertrek!
- 5 ל.ק.ח. neem!
- 6 ב.ו.א. kom!
- 7 י.ש.ב. zit!
- 8 נ.ש.א. hef op!

blz 14

- 1 Dat er nog een ander woord bij hoort
- 2 Het hele werkwoord
- 3 בְּקִוְיָתוֹ (pasoek 19)
- 4 Dat de infinitief los in de zin staat en niet bij een ander woord hoort
- 5 Als een heel dwingende gebiedende wijs, in het Nederlands voeg je daartoe vaak een woord als 'zeker' of 'werkelijk' toe, of het hele werkwoord met een uitroepteken.

verleden tijd	<i>hij bewaakte</i>	שָׁמַר
tegenwoordige tijd	<i>(ik, jij of hij) bewaakt</i>	שׁוֹמֵר
toekomende tijd	<i>hij zal bewaken</i>	יִשְׁמֹר
gebiedende wijs	<i>bewaak (m.e.)</i>	שָׁמֵר
infinitivus constructus	<i>om te bewaken</i>	לְשָׁמֹר
infinitivus absolutus	<i>bewaken!!!</i>	שָׁמֹר
toek tijd + omkeerwaw	<i>hij bewaakte</i>	וַיִּשְׁמֹר
verl. tijd + omkeerwaw	<i>hij zal bewaken</i>	וַיִּשְׁמֹר

blz 15 גִּיּוֹם is een ketiev, גִּוְיָם is een kerie en de naam van 'ד' is een kerie perpetuum (met de klinkers van het woord יְדִוְנִי).

11.5 Tekst B: Bereesjiet 25:24-28

Vertaling volgens het choemasj van Dasberg:

- 24 Toen het tijdstip van de bevalling was aangebroken, bleek dat ze een tweeling bij zich had.
 25 De eerste kwam tevoorschijn: rossig, helemaal als in een harige mantel, ze noemden hem Esaw- harige.
 26 Daarna kwam zijn broer, wiens hand de hiel van Esaw vasthield; hij noemde hem Jakov - die hem op de hak neemt. Jitschak was zestig jaar, toen zij geboren werden.
 27 Toen de jongens groot waren geworden, werd Esaw een kundig jager, een man van de steppe, terwijl Jakov een ingetogen mens was, een tentbewoner.
 28 Jitschak hield van Esaw, want van zijn wild at hij, maar Rivka hield van Jakov.

11.6 Herhalen en vertalen

Pasoek 24

De stamletters van וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ זָרָה

Het enkelvoud van יָמֶיהָ is יוֹם

De vorm לָלֶדֶת is een infinitivus constructus. De stamletters zijn י.ל.ד. om te baren

Pasoek 25

Het zelfstandig naamwoord ראש (hoofd, begin)

Pasoek 26

אֲחֻזָּה is tegenwoordige tijd, vrouwelijk enkelvoud (het woord יָד is vrouwelijk)

עַקֵּב is de status constructus, de hiel van.

אַדְרַת שַׁעַר = een haren mantel

בֶּן שֵׁשִׁים שָׁנָה = zestig jaar

אִישׁ שָׂדֵה = een man van het veld

יָשֵׁב אֹהֲלִים = een tentbewoner

Pasoek 28

De א is een keelletter, die geen sjewa kan krijgen. In plaats daarvan krijgt de א een sjewa met een klank erbij, bij de א is dat meestal een e-klank, dus אֵ (chataf segol). De klinker onder het voorvoegsel past zich hierbij aan: וַיִּאָהֵב

פְּסוּק כד

Het tijdstip van de bevalling was aangebroken

וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת (י.ל.ד.)

en kijk, een tweeling in haar buik

וְהִנֵּה תוֹמֵם בְּבֶטְנָהּ

פְּסוּק כה

De eerste kwam tevoorschijn ('naar buiten')

וַיֵּצֵא (י.צ.א.) הָרִאשׁוֹן

helemaal rossig, als een haren mantel

אֲדָמוֹנִי כֵלּוֹ בְּאַדְרַת שַׁעַר

en ze noemden hem Esaw

וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו

Daarna kwam zijn broer tevoorschijn
 zijn hand hield de hiel van Esaw vast
 Hij noemde (zijn naam) Jakov
 En Jitschak was zestig jaar toen zij werden geboren.

פְּסוּק כו
 וַאֲחֵרֵיכֵן יֵצֵא אָחִיו
 וַיְדוּ אֶחְזָת (א.ח.ז.) בְּעֵקֶב עֵשָׂו
 וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב
 וַיִּצְחָק בֶּן־שֵׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת

De jongens groeiden op, werden groter
 Esaw werd een goede jager, een man van het veld
 En Jakov was een ingetogen mens, die in tenten zit

פְּסוּק כז
 וַיִּגְדְּלוּ (ג.ד.ל.) הַנְּעָרִים
 וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צֹד אִישׁ שָׂדֵה
 וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהֲלִים

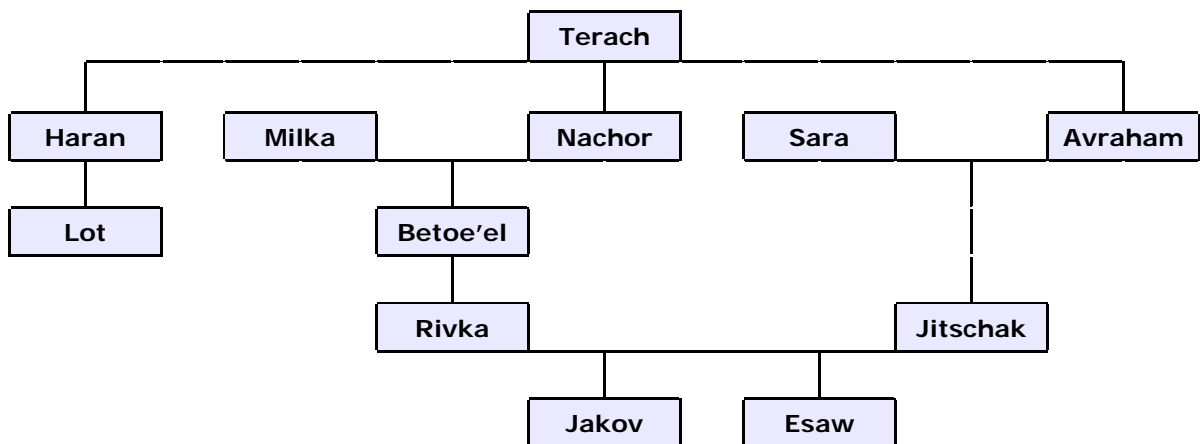
Jitschak hield van Esaw
 want (die gaf) wild in zijn mond
 en Rivka hield van Jakov

פְּסוּק כח
 וַיֶּאֱהָב יִצְחָק אֶת־עֵשָׂו
 כִּי־צִיד בְּפִיו
 וְרִבְקָה אֲהָבָת אֶת־יַעֲקֹב

11.7 De Tora uitgelegd: tekst B

blz 20 De naam יַעֲקֹב is afgeleid van עֵקֶב, *hiel*, omdat hij tijdens de geboorte de hiel van zijn broertje vasthield.

blz 21

blz 21 De familie van Avraham was een uitzondering in een omgeving vol afgoderij. Een meisje uit Kena'an zou regelmatig bij haar familie op bezoek zijn gegaan, waardoor de invloed van de familie op haarzelf (en ook op Jitschak) groot zou zijn. Bovendien zou het voor haar moeilijk zijn om als enige niet deel te nemen aan familiefeesten en ceremonies waarbij afgoden werden gediend.

Bij een meisje uit Mesopotamië speelde haar familie geen rol, want die woonden ver weg. Zo'n meisje stond niet onder invloed van haar familie en zou zich daardoor veel gemakkelijker kunnen aanpassen aan de gebruiken in de familie van Jitschak.

11.8 Herhaling grammatica

blz 22

- 1 het offer van Hevel (Abel)
- 2 de ark van Noach
- 3 de familiegeschiedenis van Jitschak
- 4 de vrouwen van Jakov
- 5 het huis van je vader
- 6 het stof van het land
- 7 het geschreeuw van Sedom
- 8 de vrouw van Avraham
- 9 de koningen van de volken
- 10 de opening van de tent

Goede antwoorden:

in je buik	בִּבְטֵנוֹ
uit je ingewanden	מִמְעֵיךְ
zijn vrouw	אִשְׁתּוֹ
zijn naam	שְׁמוֹ
zijn broer	אָחִיו
zijn hand	יָדוֹ
in zijn mond	בְּפִיו
in haar binnenste	בְּקִרְבָּהּ
haar dagen	יָמֶיהָ
in haar buik	בִּבְטֵנָהּ

blz 23

- 1 het werd avond, het werd ochtend, de vijfde dag
- 2 hij hield op de zevende dag op
- 3 in de derde maand, dat is de maand siwan
- 4 op de achtste dag
- 5 een tweede keer
- 6 tot de tiende maand
- 7 een vierde generatie
- 8 de eerste kwam tevoorschijn / naar buiten

11.9 Hoe is het alfabet ontstaan? Deel 1

blz 27

- 1 symbolen die een bepaalde plaats aanduiden: lift, uitgang, mannetje/vrouwje op wc etc
- 2 icons op de werkbalk van een computer etc
smileys en andere symbolen in email, sms berichten etc

op plaatsen waar mensen van verschillende nationaliteiten komen (luchthavens etc), omdat je het anders in veel talen zou moeten opschrijven.
internet, sms: omdat je dan minder lettertekens nodig hebt.

Vanwege de vorm van de tekens, die met een stokje in natte klei werden gedrukt.

Omdat men wilde voorkomen dat iedereen zou leren lezen en schrijven, dat was voorbehouden aan een speciale beroepsgroep.

Mesopotamië: kleitabletten
Egypte: papyrus
Kena'an: papyrus en leer